

1. Punane torn – Hommiku 11
2. Kompanii H. D. Schmidt kontor – Pühavaimu 8
3. Steineri aed
4. Elamu – Uus 3
5. Pärnu raekoda – Uus 4/Nikolai 3
6. Mälestusmärk Nikolai kirik – Nikolai tänav
7. Linnakodaniku maja – Nikolai 8
8. Mohri maja ja ait – Rütli 21/23
9. Lastepark
10. Pärnu Suurmärter Katariina e Jekateriina kirik – Vee 8
11. Elamu – Rütli 1A
12. Tallinna värav ja Vallikäär e Talvesadam (Talvesadama foto)
13. Hobupostijaam e trahter Postipoiss – Vee 12
14. Pärnu Tütarlaste Gümnaasium – Nikolai 26
15. Eliisabeti kirik – Nikolai 22
16. J. Jacke kaubakontor – Kuninga 28
17. Eliisabeti kiriku pastoraadihoone – Kuninga 30
18. Oskar Aleksander Brackmanni büst – Brackmanni park
19. Lydia Koidula monument – Koidula park
20. Pärnu Poeglaste Gümnaasium – Kuninga 29
21. Issandamuutmise kirik – Aia 5
22. Vana park
23. Vabaduse park
24. Parun Stael von Holsteini linnamaja – Pikk 20
25. Endla seltsimaja monument
26. Iseseisvuse väljak ja Eesti Vabariigi väljakuulutamise monument
27. Eesti Panga hoone – Rütli 40a
28. Saksa Tütarlastekool – Rütli 40
29. Bocki maja – Rütli 45
30. Port Artur – Hommiku 2
31. Pärnu Muuseum – Aida 3
32. Pärnu Suursild ja Kesklinna sild
33. Lootsi torn – Kalda 1a

- Muinsuskaitseala
- Kaitsevöönd
- Jalgrajad
- Hooned

0 100 m 200 m

**ELAVAD
VANALINNAD
PÄRNU**

1. Punane torn – Hommiku 11

Punase ehk Vangitorni nime all on ehitist esmakordselt mainitud 1543. Tänapäeval on Pärnu vanim säilinud ehitis SA Pärnu muuseumi kasutuses. ▶

2. Kompanii H. D. Schmidt kontor – Pühavaimu 8

1670ndatel valminud apteekri ja bürgermeistri S. C. Heno maja ning 1674 valminud raehärra ja justiitsbürgermeistri F. C. Steineri maja liitis 18. saj keskel üheks tervikuks kaupmees H. D. Schmidt. 1741 avati siin kaubakontor. 1841 baroksest klassitsistlikeks uuendatud hooned kuulusid Schmidti kaubakontorile kuni 1939. Tänapäeval asub siin Pärnu Kunstide kool.

3. Steineri aed

Steinerile kuulus ka hoonestamata kõrvalkvartal, kuhu rajati Steineri aiانا tuntud Pärnu vanim avalik põlispuudega haljasala.

4. Elamu – Uus 3

Algselt bürgermeister Christian Bremerile kuulunud hoone valmimisaajaks peetakse 1763. aastat. Hoone on kuulunud nii H. D. Schmidti kui ka J. Jacke kaubamajale. 1826. aastast oli hoone J. Jacke & Co kaubaait. Pärast restaureerimist (1976–1988) võeti see kasutusele büroo- ja ärihoonena. Praegu asub siin majutusasutus.

5. Pärnu raekoda – Uus 4 / Nikolai 3

Raekoja vanem osa (Uus 4) on 1797 valminud kaupmees P. R. Harderi klassitsistlikus stiilis elamu. 1819 osutati hoone keiser Aleksander I käsul Pärnu komandandi majaks. 1836 anti hoone üle Pärnu linnale ning alates 1839 kasutati hoonet raekojana. 1804 peatus majas ka keiser Aleksander I isiklikult. Raekoja uuemas osas, 1911 valminud juugendstiilis nurgahoones (Nikolai 3) toimuvad linnavolikogu istungid. Suurepärase akustikaga saali kasutatakse kontsertideks.

6. Nikolai kiriku mälestusmärk – Nikolai tänav

Gooti stiilis punastest tellistest Nikolai kirik ehitati 13.–14. saj. Kirikus oli hoiul tuntud palverännakuobjekt must rist,

mida on kujutatud Pärnu vapil. Kirik hävis põlengus 1944 ning õhiti 1953. Mälestusmärk paigaldati kirikaiaist säilinud tamme alla 1989.

7. Linnakodaniku maja – Nikolai 8

1738–1740 ehitatud elamu on vanim kahjutuledes ja sõdades säilinud puitelamu keskaegse Pärnu territooriumil. 2004. aastast kogutakse, talletatakse ning eksponeeritakse Linnakodaniku majas Pärnu omavalitsuse ajalugu.

8. Mohri maja ja ait – Rüütli 21/23

Kaupmees ja raehärra C. H. Mohri elamu ja selle juurde kuuluv ait valmisid 1681. Klassitsistliku ilme sai hoone 19. saj alguses. 1838–1940 oli Rüütli 21 kaubamaja „Jacob Jacke & Co“ valduses. 1700 majutus siin kuningas Karl XII ning 1764 keisrinna Katariina II. 2018. aastast tegutseb aidahoones osaihing Mohri Ait.

9. Lastepark

17. saj asus siin turg, mis oli tollase linna keskpunkt. Lastepargi nimi on pärit 19. sajandist, kui 1860ndatel istutati parki kuusk, mida hakati jõuludeks kaunistama. Linna parkide nimekirja võeti alla 1882. ▼

10. Pärnu Suurmärter

Katariina e Jekateriina kirik – Vee 8
Katariina II korraldusel ja rahastamisel 1764–68 ehitatud kiriku projekteeris arhitekt Pjotr Jegorov. See on stiilipuhtaim ja rikkalikem barokk-kirik Eestis ning mõjutanud apostliku õigeusu kirikuarhitektuuri arengut kogu Baltikumis. Kirikus tegutseb tänaseni Pärnu vene kogudus.

11. Elamu – Rüütli 1a

Rüütli ja Ohtu tänava nurgal asuva maja projekteeris 1931. a arhitekt Olev Siinmaa oma perekonna tarbeks. Lõplikult viimistletuna valmis hoone 1933 ning oli Siinmaa perekonna valduses 1944. aastani. Hoone on üks Eesti funktsionalismi ehedamaid näiteid. Hoone konserveeriti ja restaureeriti aastatel 1997–2006.

12. allinna värav ja Vallikäär e Talvesadam

Ainus 17. saj säilinud vallvärav Baltikumis. 1710. aastani tunti seda Carl Gustavi väravana, millest suundus postimaantee Tallinnasse. 1839 lisati väravale Pärnu vapiga neobarokne ehisviil. Kaitserajatiste lammutamise käigus 19. sajandil säilitati Tallinna värav, vallid ja vallikraav kuni jõeäärse Venuse bastionini. ▼

13. Hobupostijaam – Vee 12

Esimesed andmed 1844 hobupostijaamaks kohandatud hoone aluse krundi kohta pärinevad 1678. aastast. 1979. aastast asub hoones trahter Postipoiss.

14. Pärnu Tütarlaste Gümnaasium – Nikolai 26

Ehitatud 1902 arhitekt August Reinbergi projekti järgi tütarlaste gümnaasiumiks. Linna koolide võimlemisruumide tarbeks ehitati koolimajast eraldi võimla, mis paikneb Pühavaimu tänava poolsel kivilisel (endine püssirohukelder). Praegu tegutseb hoonetes Pärnu Vanalinna Põhikool.

15. Eliisabeti kirik – Nikolai 22

1741 andis Vene keisrinna Jelizaveta Petrovna käsu eraldada riigikassast 8000 rubla Pärnusse uue luterliku kiriku ehitamiseks. Valitsejannalt päris tollane eesti Jaani kogudus ja pühakoda ka uue nime – Eliisabet. Kirik pühitseti 1750. aastal. 1893 lisandus kirikule uus telliskividest tiibhoone ning 1995 modernne juurdeehitis. ▼

16. J. Jacke kaubakontor – Kuninga 28

1696–1700 ehitatud elamus asus aastatel 1762–1939 kaubakontor. Samas hoones avati 1762 esimene konsulaat Pärnus. Rootsi konsulaaragendiks valiti J. Jacke ja Co kaubamaja juhtinud Jacob Jacke junior.

17. Eliisabeti kiriku pastoraadihoone – Kuninga 30

1759. a ehitatud hoone sai hilisklassitsistliku väljanägemise ümberehituste käigus 1816. Siin elas kogu oma Pärnu

perioodi (1809–1846) Eliisabeti kiriku pastor ja kultuuritegelane J. H. Rosenplänter. Tema juhtimisel tegutses siin ka 1814 asutatud koolmeistrite kool.

18. Oskar Aleksander Brackmanni büst – Brackmanni park

Park rajati endise Pärnu vallikraavi alale 1930ndatel. Rahvasuus kutsuti parki siis Pätsi pargiks, kuna sinna plaaniti rajada Konstantin Pätsi ausammas. 1991. aastast asub pargis skulptor Mati Karmini loodud Brackmanni büst. Brackmann oli Pärnu linnaape aastatel 1879–1915 ja 1918.

19. Lydia Koidula monument – Koidula park

Lydia Koidula (1843–1886) oli ärkamisaja tuntud poetess, publitsist, ühiskonnategelane ja esimese eesti-keelse teatritüki autor. Pärnu on tema nooruslinn. 1925 otsustati rajada talle pühendatud monument ning park. Skulptor Amandus Adamsoni loodud monument avati pidulikult 1929. See jäi ühtlasi skulptori viimaseks tööks.

20. Pärnu Poeglaste Gümnaasium – Kuninga 29

1875 valminud hilisklassitsistlik neorenessansi sugemetega punastest tellistest kahekorruselises hoones asus aastatel 1875–1944 Pärnu Poeglaste Gümnaasium. Tänapäeval tegutseb siin Pärnu Kuninga Tänav Põhikool.

21. Issandamuutmise kirik – Aia 5

Pärnu Issandamuutmise kirik on Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Pärnu ja Saare piiskopkonna katedraalkirik. Kirikut hakati ehitama 1902 ning see valmis ja pühitseti 1904.

22. Vana park

Teadaolevalt Pärnu vanima pargi rajamine sai teoks justiitsbürgermeistri C. F. Weinhold Goldmanni algatusel 1831. Goldmanni e Musse e Vana park oli 1890ndateni pärmakate ja Pärnu külaliste peamine vaba aja veetmise koht. Siin asusid Pärnu Puhkeseltsi suvesalong, lehtlad ja keeglirajad ning toimusid kontserdid, tantsuõhtud, näitetruppide esinemised ja muud seltskondlikud ettevõtmised. ▼

23. Vabaduse park

Algselt Esplanaadi e Glabe platsil toimusid rahvakogunemised ja tuletõr-

jeõppused, seal esinesid rändtsirkused ja ka sporditi. 24. veebruaril 1918 sai siit alguse Eesti vabariigi esimene sõjaväeparaad. 1928 nimetas linnavolikogu platsi Vabaduse väljaks. 1932 istutati siia esimesed tammepuud vabadussõja kangelaste mälestuseks. Pargiks kujunes väljak aga alles 1950ndatel ning Stalini pronkskujuga Võiduväljakust (1952–1961) sai Võidu park, mis nüüd kannab Vabaduse pargi nime. ▼

24. Parun Stael von Holsteini linnamaja – Pikk 20

Uulu paruni Stael von Holsteini linnamaja pärineb 19. sajandi teisest poolest. Maja on rikkalikult kaunistatud eksootiliste idamaiste puitnikerdustega.

25. Endla seltsimaja monument

Monument tähistab Endla laulu- ja mänguseltsi 1911. aastal valminud juugendstiilis hoone asukohta. Hoone hävis tules 1944. aasta septembris ning säilinud müürid lõhati 1961. Endla teatri rõdult luges advokaat Hugo Kuusner 23. veebruaril 1918 rahvale ette „Eesti iseseisvuse manifesti“. 1989 püstitatud monumendi autor on Mati Karmin. ▼

26. Iseseisvuse väljak ja Eesti Vabariigi väljakuulutamise monument

1937–1939 Pärnu raudteejaama asemele planeeritud Konstantin Pätsi väljak jäi sõja tõttu rajamata. Nõukogude perioodil sai sellest hoopis Lenini väljak. Pärnu 750. aastapäevaks rajati siia 2001. aastal purskkaev ning 2008 avati Endla teatri rõdu kujutat Eesti Vabariigi väljakuulutamise monument. 2018 nimetati tollane Rüütli plats ümber Iseseisvuse väljakuks.

27. Eesti Panga hoone – Rüütli 40a

Aastatel 1939–1945 ehitatud hoone projekteerisid arhitektid Anton Soans ja Alar Kotli. 1944–1967 töötas pangahoone ruumides Endla teater. Hoones on tegutsenud erinevate pankade esindused. 2020. aasta sügisest asub siin Uue Kunsti Muuseum.

28. Saksa Tütarlastekool – Rüütli 40

Algselt neorenessansstiilis hoone oli dekoreeritud rohkete valgete detailidega, mistõttu nimetati hoonet ka „Valgeks tütarlastekooliks“. 1931 avati siin Pärnu Linnaapteek, mille sisekujunduse ja mööbli projekteeris linnaarhitekt Olev Siinmaa. Tänapäeval asub siin kokteilibaar ja puhvet APTEK.

29. Bocki maja – Rüütli 45

Historistslik hoone on ehitatud kahes järgus. Arhitekt Boris von Bocki projekteeritud gootipärase tellisfaasadiga hooneosa pärineb 19. saj lõpust. 1904 lisandus sellele arhitekt Erich von Wolfedti projekteeritud juurdeehitis, mis kopeerib üks ühele von Bocki kavandatud hoonet.

30. Port Artur – Hommiku 2

1875 ehitas kaupmees Barlehn siia kolmekorruselise kiviaida. Vene-Jaapani sõja ajal kasutati hoonet ka sõtta saadetavate meeste peatuspaigana. Sellest tulenevalt sai hoone nime Port Artur. 1997 avati ajaloolise hoone kehandisse ehitatud kaubakeskus.

31. Pärnu Muuseum – Aida 3

1870-ndatel ehitatud viljaait kuulus aastatel 1875–1940 kaubakontorile. Nõukogude ajal kasutati hoonet teraviljahoidlana. 2012. aastast asub siin SA Pärnu Muuseum.

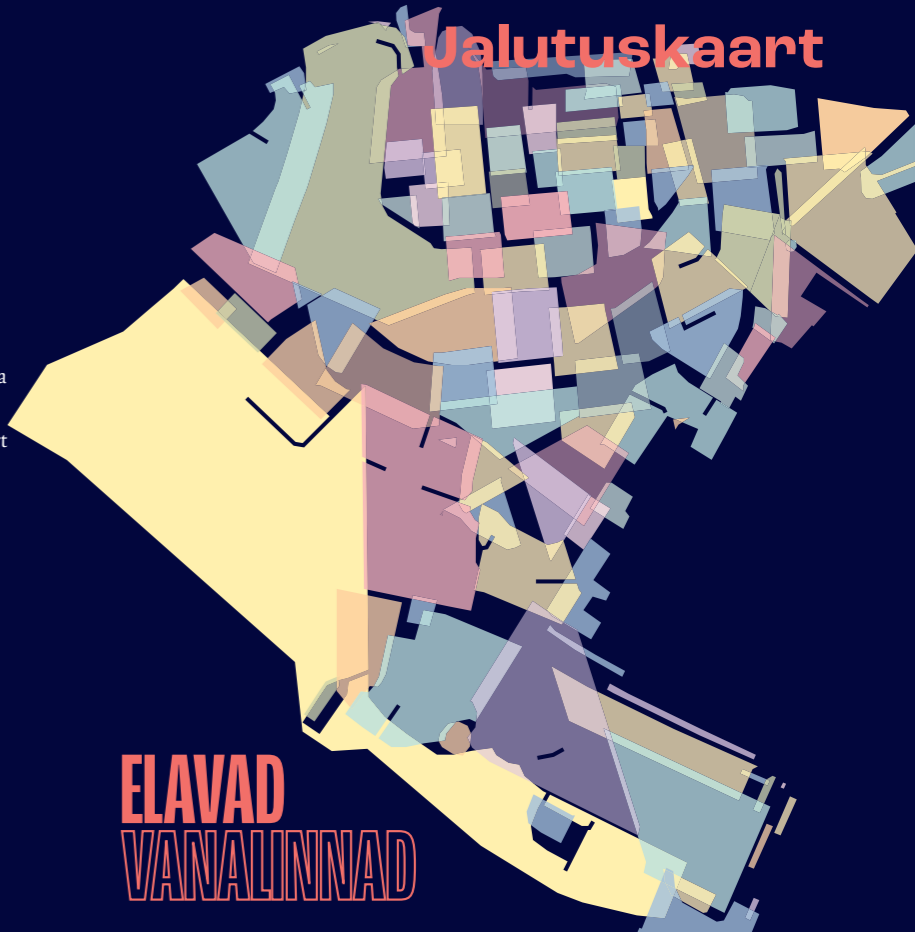
32. Pärnu Suursild ja Kesklinna sild

18. saj lõpuni sai Pärnu jõe linna kohal ületada vaid lotjade, paatide ja parvedega. 1803 ehitati ujuv- e nahksild, mis asus praeguse silla kõrval. Nahksild pontoonidel, mida kasutati ka sadamasillana, jäi Pärnu linnapilti rohkem kui 100 aastaks. Pärnu Suursild valmis 1938. aastal Eesti vabariigi 20. aastapäevaks ning selle õhkisid taanduvad Saksa väed 1944. Praegune Kesklinna sild avati liikluseks 1956. aasta lõpus.

33. Lootsi torn – Kalda 1a

Hoone alumine osa ehitati 1850.–80. aastatel ning kolmekorruline torn valmis 1926. aastaks. Praegu Tartu Ülikoolile kuuluvas hoones asub Eesti Mereinstituudi Kalanduse teabekeskus.

ELAVAD VANALINNAD

Vanalinnad on linnade identiteedi kandjad, milles ajaloolised ja tänapäevased kihistused moodustavad elava ruumilise terviku. Hoiad käes jalutuskaarti, mis juhhib sind tutvuma Pärnu ajaloolise linnasüdame huvitavamate hoonetega.

Suvepealinn Pärnu on rikas nii arhitektuuri kui kultuuri-kihtide poolest. Ajaloolise südalinna vaatamisväärsused ja muuseumid, kirikud ja galeriid kutsuvad külla aastaajast olenemata. Kesklinna ja ranna vahelisse alasse jääb Eesti suurim puitvillade rajoon, kus enamik 19. sajandi lõpus ehitatud terrasside ja pitsiliste karniisidega villadest on tänaseks renoveeritud ning pakuvad rohkelt silmailu. Kunagi kaubanduse elavdamiseks ehitatud 1,5-kilomeetrine Pärnu muul on üks linna populaarsemaid vaatamisväärsusi.

Jalutuskaart on koostatud Muinsuskaitseameti ning Norra Kultuuripärandiameti koostööprojekti „Ajalooliste linnasüdamete elavdamine ja kohalik areng kultuuripärandi kaudu“ raames.

www.muinsuskaitseamet.ee/et/elavad-vanalinnad

MUINSUSKAITSEAMET

Fotod: SA Pärnu Muuseum

Iceland
Liechtenstein
Norway grants